

що забезпечують, в кінцевому рахунку, цивілізацію права. Іншими словами, правова культура - це правова реальність життєдіяльності людини, суспільства, держави, яка прагне до забезпечення цивілізації права. В ідеальному варіанті - це цивілізація права.

Правова культура виділяється поряд з іншими різновидами культури. У найзагальнішому наближенні її можна розглядати як правову реальність у всіх її проявах. Це частина соціальної культури, що сформувалася в суспільстві на даному етапі його розвитку. Вона відображає стан правового життя суспільства і включає такі її змістовні елементи, як: правові цінності, чинне законодавство, суспільну правосвідомість, правомірну поведінку, існуючу правову систему.

Миронюк Т.В., доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Відповідно до діючих нормативних приписів, постанов Уряду, Указів Президента України, наказів та розпоряджень правоохоронних органів суб'єкти взаємодії зобов'язані здійснювати ті чи інші об'єднувальні дії, які в своїй сукупності і в кінцевому результаті сприяють вирішенню комплексних правоохоронних завдань.

Серед працівників ОВС відсутнє чітке тлумачення «взаємодія». Це обґрунтовано тим, що чинне законодавство не містить його визначення. В юридичній літературі під взаємодією розуміють ділову співпрацю суб'єктів правовідносин, здійснення якої необхідно для досягнення спільної мети. Як зазначають деякі науковці дана діяльність обов'язково повинна бути спільною, погодженою щодо мети, місця і часу та здійснюється під час реалізації встановленої

суб'єктами інформації шляхом проведення спільних дій, обговорення отриманих результатів, планування подальших заходів, спрямованих на досягнення певної мети.

Враховуючи вимоги «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень», затверджену наказом МВС України від 14 серпня 2012 року №700, яка встановлює, що основним завданням взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ України є попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб. Інструкція, також визначає основні організаційно-тактичні форми взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами це: - організація взаємодії при надходженні до органу внутрішніх справ заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них; - організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу; - створення та організація роботи СОГ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень; - виконання співробітниками оперативного підрозділу письмових доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування; - забезпечення взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень; - взаємодія при зупиненні досудового розслідування; - взаємодія при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності; - взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; - взаємодія при

розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, - статевої свободи та статевої недоторканості особи; - взаємодія при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій; взаємодія на стадії судового розгляду кримінальних проваджень.

Вимоги відомих нормативних актів передбачають також розширення та підняття на вищий рівень всіх форм взаємодії оперативних підрозділів з іншими службами правоохоронних органів в профілактичній діяльності. Зокрема, оперативні підрозділи мають постійно аналізувати оперативну обстановку, соціально-економічні, політичні, демографічні та інші фактори, що впливають на її ускладнення, тенденції та рівень злочинності, розвиток корупції, організованої злочинності, найбільш поширені сфери діяльності організованих злочинних угруповань.

Виходячи із аналізу відомих нормативних актів, є підстави виділити основні завдання взаємодії оперативних підрозділів зі слідчими та іншими суб'єктами правоохоронної діяльності при попередженні, запобіганні та припиненні злочинів:

1. Здійснення самостійно оперативними підрозділами оперативно-профілактичних заходів з послідуочим інформуванням про їх результати інших повноважених суб'єктів взаємодії;

2. Проведення оперативними підрозділами оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій за письмовим дорученнями слідчого, вказівкою прокурора, ухвалою слідчого судді суду;

3. Виконання оперативними працівниками вимог суб'єктів взаємодії щодо сприяння при виконанні ними слідчих дій за кримінальними провадженнями та на стадії судового розгляду кримінального провадження, особливо при запобіганні подальшої злочинної діяльності;

4. Виконання оперативними працівниками доручень на проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, доручень суду в інших регіонах, щодо захисту потерпілих, очевидців та свідків;

5. Виконання оперативними підрозділами запитів відповідних міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів, запитів повноважних державних органів, установ та організацій стосовно проведення оперативно-розшукових, профілактичних та інших заходів;

6. Здійснення оперативними працівниками розшуку обвинуваченого, підсудного, засудженого згідно з постановою слідчого, прокурора, слідчого судді, ухвалою суду та припинення їх злочинної діяльності;

7. Оперативно-розшукове забезпечення участі спеціалістів правоохоронних органів у проведенні слідчих та (розшукових) дій відшкодування матеріальних і моральних збитків, завданих злочинними діями;

8. Застосування оперативно-профілактичних заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участі у кримінальному судочинстві і проходять по кримінальному провадженні, що знаходиться у розслідуванні слідчого, прокурора, та на стадії судового розгляду.

Однак, співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися за клопотанням до слідчого судді чи прокурора щодо надання їм можливості їх виконати (ст 41 КПК України). Тому, в даному випадку не можна погодитись щодо взаємодія слідчих та оперативних підрозділів є рівноправна спільно-узгоджена діяльність, а скоріше йде мова про керівництво або координацію слідчим діяльності оперативного підрозділу, під час якої останній є виконавцем.

На основі викладеного, є підстави умовно виділити такі узагальнені форми організації взаємодії оперативних підрозділів з іншими суб'єктами, як: організаційно-управлінські; організаційно-тактичні. Але, безперечно, вони повинні бути спрямовані на забезпечення погодженої діяльності взаємодіючих суб'єктів у профілактиці злочинності, що й буде умовою ефективної діяльності.